

Šeima – pašauktasis religinio vaikų auklėjimo veiksnys

Ona Tijūnėlienė

Klaipėdos universitetas

Šeima – tėvų ir vaikų gyvenimo bendrija, kurioje vaikas pažįsta gėrį ir blogį, suvokia savo žmogiškąją esmę, gauna socialumo, pasaulėžiūros pagrindus.

Kardinolas J. Höffneris taikliai teigia, kad tėvams Dievas suteikė pirminį autoritetą ir užduotį auklėti vaikus (2, 107). Ir vis dėlto dabar besimokantį jaunimą veikia įvairios įtakos, socialiniai veiksniai ir todėl iškyla prieštaravimų tarp tėvų vaikams daromos įtakos ir kitų įtakų, išlieka tėvų teisė ne tik auklėti vaikus, bet ir suteikti auklėjimui religinį aspektą, taip pat pasirinkti ugdymo įstaigą, kur namų auklėjimas būtų tęsiamas pradėta linkme.

Religinio auklėjimo tikslas – išugdyti sąmoningą ir aktyvų kataliką, kuris savo gyvenimo pavyzdžiu sugebėtų liudyti viltį, besiremiančią Jėzumi Kristumi, siektų žmogiškojo orumo, taikos ir socialinio teisingumo, remtųsi žinia apie Pasaulio sukūrimą ir atpirkimą, neštų šią Gerąją Naujieną visiems žmonėms, kad jie pasijustų mylimi Dievo kūriniai (1, 32).

Profesorius L. Jovaiša nurodo, kad religijos vertybės susijusios su žmogaus gyvenimu, tobulinimu ir dorinimu. Tai ryšku jau vaikystėje, kai vaikai susiduria su religinio kulto daiktais. Sužinoję iš tėvų apie tų daiktų paskirtį ir prasmę ugdosi išskirtinę pagarbą jiems. Vėliau pamazų įsitraukia į kulto veiksmus, juos įprasmina,

išgyvena daug teigiamų emocijų. Taip Dievas tampa jų gyvenimo dalimi. Paskatinti tėvų, vaikai pradeda dialogą su Dievu, kuris – kviečia juos, kad būtų geri, mylėtų tėvus, artimuosius, visus žmones. Taip dorovinis auklėjimas vyksta kartu su religiniu auklėjimu (1,60).

Posovietinėje Lietuvoje ir mokykloje, ir šeimoje religinis vaikų auklėjimas vyksta sudėtingomis aplinkybėmis. Tikybos pamokas dabar renkasi vaikai tos žmonių kartos, kuri sovietinėje mokykloje buvo ateizuojama. Kai kurios šeimos sovietmečiu slapta puoselėjo tikėjimo jausmą, kitos to nedarė, kad nepakenktų sau ir vaikams, jų likimui. Todėl ne visų mokinių tėvai, sovietinės mokyklos auklėtiniai, šiandien yra savo vaikams krikščioniško gyvenimo būdo ir tikėjimo pavyzdys, taip pat ne visų įtaka savo vaikams pozityvi. Tad religinio vaikų auklėjimo šeimoje problema šiandien šeimose aktuali.

Ši problema ypač aktuali Klaipėdoje, sovietmečiu buvusiam ypač internacionaliniame mieste, kur lietuvybei, taigi ir katalikų tikėjimui, buvo mažai likę vietos.

Šio tyrimo *tikslas* – aptarti katalikų ir pravoslavų tikėjimo mokinių religinio auklėjimo šeimoje sąlygas ir aplinkybes.

Tyrimo uždaviniai:

1. Apibūdinti mokinių tėvų santykio su religija būklę.

2. Nustatyti mokinių religinio auklėjimo veikėjus.

3. Nustatyti paauglių pažinties su Dievu pradžią.

4. Aptarti religinių švenčių vaidmenį paauglių tikėjimo jausmui stiprinti.

Tyrimo *objektas* – 7, 8, 9-ų klasių mokinių santykį su Dievu stiprinantys veiksniai.

Tyrimo *metodai* – mokinių anketavimas, kiekybinė ir kokybinė rezultatų analizė, lyginimo, sintezės.

Tyrimo dalyvavo Klaipėdos miesto mokyklų 7, 8, 9 klasių mokiniai: katalikiškos Pr. Mašiotų, „Baltijos“ vidurinės mokyklos katalikų tikybos ir 17-osios bei „Pajūrio vidurinių mokyklų pravoslavų tikybos pamokas lankantys mokiniai. Iš viso – 346 respondentai. Iš jų – 170 katalikų tikybos, 176 – pravoslavų tikybos.

Kiekybinė rezultatų analizė pateikta lentelėse tokia tvarka: pirmoji lentelė (arba diagrama) rodo katalikiškos mokyklos mokinių religinio auklėjimo šeimoje būklę, antroji – „Baltijos“ mokyklos mokinių ir trečioji – pravoslavų tikėjimo mokinių. Lentelių išdėstymą tekste atitinka vartojamos sąvokos – pirma mokinių grupė, antra mokinių grupė ir trečia mokinių grupė.

Tyrimo rezultatai ir jų interpretacija

Prigimtinė tėvų teisė – suteikti vaikų auklėjimui religinį aspektą

Sovietų Lietuvoje šeima prarado esmines savo funkcijas. Išnyko arba nusilpo bendro stalo tradicija, nes vaikai valgė ikimokyklinių įstaigų, mokyklų, tėvai – darboviečių valgyklose. Susilpnėjo bendravimas šeimose – jos nariai pareidavo namo tik permiegoti. Dėl to sumenko arba visiškai išnyko religinis bendrumas – neliko prie stalo bendros maldos, neliko vietos krikščioniškoms šventėms, dėmesio religinėms tradicijoms. Taigi sovietinio gyvenimo būdas, prievartinis idealistinių vertybių gujimas iš lietuviškos šeimos ir ugdymo institucijų natūraliai beveik sunaikino šeimos auklėjamąją funkciją apskritai.

Dabar šeima mūsų krašte turi galimybę pasinaudoti prigimtinė teise auklėti vaikus religine dvasia ir neužkirsti jiems kelio į visavertį gyvenimą, netrukdyti sąveikauti su aukščiauosiomis vertybėmis.

Koks mūsų tiriamųjų respondentų santykis su religija ir kiek tėvai gali orientuoti savo vaikus skirti dėmesio dvasios reikalams, dėti idealistinės pasaulėžiūros pagrindus, liudija lentelėse pateikti duomenys.

1 lentelė

Katalikiškos mokyklos mokinių atsakymų variantai	Dalyvavo apklausoje											
	7 klasė				8 klasė				9 klasė			
	M-14		B-6		M-10		B-10		M-8		B-8	
	Atsakiusių skaičius	proc.	Atsakiusių skaičius	proc.	Atsakiusių skaičius	proc.	Atsakiusių skaičius	proc.	Atsakiusių skaičius	proc.	Atsakiusių skaičius	proc.
Tikinčiose	12	85,7	3	50	4	40	5	50	7	87,5	8	100
Netikinčiose							2	20				
Tikinčiose, bet neįtrauktose į praktiką					4	40						
Netiki vienas iš tėvų					2	20	3	30	1	12,5		
Patys mokiniai netiki	2	14,2	2	40								

1a lentelė

„Baltijos“ vidurinės mokyklos katalikų tikybos mokinių atsakymų variantai	Dalyvavo apklausoje											
	7 klasė				8 klasė				9 klasė			
	M-23		B-16		M-22		B-20		M-18		B-15	
	Atsakiusių skaičius	proc.	Atsakiusių skaičius	proc.	Atsakiusių skaičius	proc.	Atsakiusių skaičius	proc.	Atsakiusių skaičius	proc.	Atsakiusių skaičius	proc.
Tikinčiose	16	69,5	15	87,5	22	100	19	95	15	83,3	15	100
Netikinčiose	4	17,39										
Nelabai tikinčioje	3	13,04							2	11,1		
Netiki vienas iš tėvų			1	6,25			1	5	1	5,5		

1b lentelė

„Pajūrio“ ir 17-osios vidurinės pravoslavų tikėjimo mokinių atsakymų variantai	Dalyvavo apklausoje											
	7 klasė				8 klasė				9 klasė			
	M-27		B-49		M-31		B-30		M-18		B-22	
	Atsakiu- siųjų skaičius	proc.	Atsakiu- siųjų skaičius	proc.	Atsakiu- siųjų skaičius	proc.	Atsakiu- siųjų skaičius	proc.	Atsakiu- siųjų skaičius	proc.	Atsakiu- siųjų skaičius	proc.
Tikinčiose	22	81,48	43	87,7	19	61,2	20	66,6	19	90,4	14	73,6
Netikinčiose	3	11,11	4	8,16	4	12,9	6	20	1	4,7	2	10,5
Netiki vienas iš tėvų	2	7,4	2	4,0	8	25,4	4	13,3	1	4,7	3	15,7

Dauguma katalikiškos mokyklos 7–8–9 klasių mokinių auga ir gyvena tikinčiose šeimose. Tačiau kiekybinė išraiška rodo, kad tikėjimo požiūriu tėvų yra visokių: tikinčių ir netikinčių, tikinčių, bet nepraktikuojančių. Vis dėlto jie netrukdo vaikams lankyti tikybos pamokų. Kita vertus, išryškėja kontraversiška situacija: keletas iš tikinčių šeimų katalikišką mokyklą lankančių paauglių patys netiki.

Panaši situacija „Baltijos“ mokyklos katalikiškų grupių mokinių šeimose: dauguma jų tikinčios, – nedidelė dalis netikinčių. Pastebimas ryškesnis skirtumas tarp 7-ų ir 9-ų klasių mokinių tėvų tikėjimo ir mokinių pasirinkimo. Dėl to galima daryti prielaidą, kad devintokai, būvę pirmųjų Nepriklausomybės metų pradžios mokyklos mokiniai, tikybą tose klasėse pasirinko veikiami tikinčių tėvų, o septintos klasės mokiniai, kurių net ketvirtadalis netiki

arba silpnai tiki, religinių vertybių siekia paveikti kitų veiksmų, stipresnių negu indiforentiški tėvai. Tolimesnė šių mokinių pasaulėžiūros raida idealistinė arba ne priklausys nuo kitų ugdymo veikėjų – tikybos mokytojų, dvasios tėvų, kitų asmenų.

Bendras pravoslavų tikėjimo mokinių tikinčių tėvų skaičiaus vidurkis – apie 80 proc. Visose pasirinktų mokyklų klasėse yra mokinių, kurių tėvai netiki – nuo 10 proc. iki 20 proc. Šiose grupėse daugiau negu katalikų tikėjimo mokinių grupėse mokinių, kurių tėvai netiki. Dažniausiai iš netikinčių šeimų netiki tėvas. Netikinčių mamų mažiau.

Taigi, nepaisant pavienių atvejų, dabartiniai paaugliai, 7–8–9-ų klasių mokiniai, renkasi tėvų pasaulėžiūrą ir nori sąveikauti su religijos vertybėmis. Net netikintys tėvai nevaržo vaikų, tuo grįsdami kelių visaverčiam gyvenimui.

Kita vertus, šiose lentelėse atspindi, kiek kuriose klasėse paauglių – berniukų ir mergaičių renkasi kelią su Dievu. Turint galvoje, kad tas pasirinkimas neprievartinis, o kiekybiniu požiūriu berniukų ir mergaičių skaičius abiejų tikėjimų visų mokyklų visose klasėse apylygis, galima teigti, jog poreikis siekti religinių vertybių – natūralus abiejų lyčių paauglių poreikis ir nėra nulemtas laiko mados ar kt.

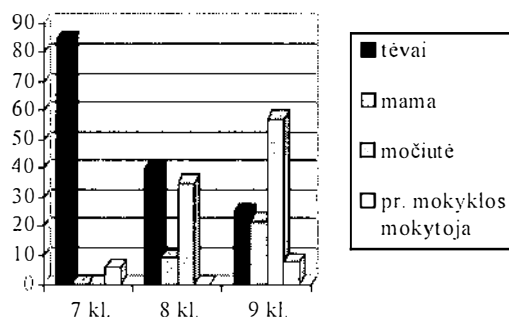
Kelio į tikėjimą pradžia – kiekvieno kitokia

Religijos pedagogai pateikia konkrečių rekomendacijų, kaip siekti šeimoje pradinio religinio auklėjimo tikslų. Vokiečių pedagogas A. Mitterbacheris nurodo, kad tėvų namuose religinis auklėjimas reiškiasi tuo, kad tėvai moko melstis, pasakoja apie Dievą, skaito Šv. Rašto ištraukas. Tėvai, be to, turi padėti vaikui suprasti, jog Dievas nori, kad jis būtų laimingas, padėti vaikui suformuoti gebėjimą elgtis pagal sąžinę. Tėvų pareiga – ugdyti krikščionį, pasiryžusį be kritikos priimti visus teiginius apie Dievą, skiepyti vaikui aiškų vertybių pojūtį, greta to, išmokyti atmesti kitokių religinių požiūrių klaidingumą.

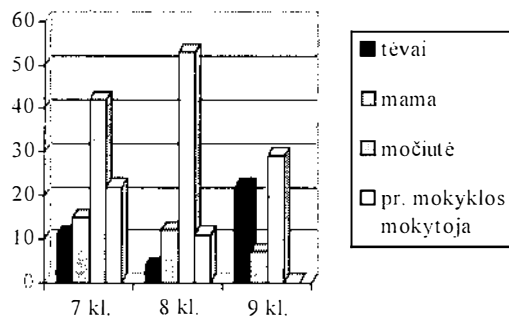
Tėvai turėtų rodyti vaikams gražų tikėjimo pavyzdį, kartu su jais dalyvauti šv. Mišiose, kartu švęsti šventes, o apie Dievą kalbėti vaikams taip, jog vėliau nereikėtų keisti savo nuomonės (5, p. 32–33).

Religinėje pedagogikoje akcentuojama ne tik tėvų teisė, bet ir pareiga supažindinti vaikus su Dievu. Tačiau, aišku, ši idėja ir rekomendacija gali būti įgyvendinta tik nepažeidus šeimos, giminės, tautos tikėjimo tradicijų.

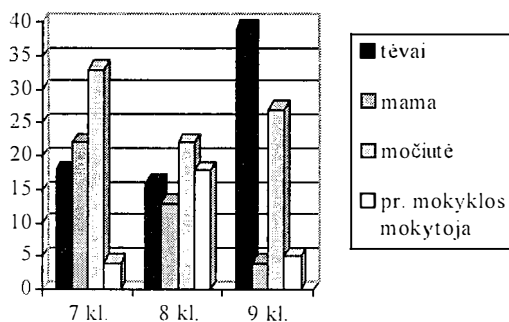
Mūsų respondentų tikėjimo kelio pradžia netradicinė, savita, nulemta laiko socialinių, politinių aplinkybių. Ne visiems kelią į tikėjimą parodė mama ar tėvas ar kas iš šeimos narių. Tai matyti iš pateiktų diagramų (1, 2, 3).

1 diagrama

2 diagrama

3 diagrama

Matyt, katalikiškos krypties mokyklos mokiniai šią mokyklą rinkosi sąmoningai apsisprendę ir sąlygos jų tikėjimo jausmui tarpti tėvų namuose palankesnės negu kitų mokyklų mokinių šeimose. Todėl natūralu, kad daugumą katalikiškos mokyklos mokinių su Dievu supažindino tėvai: iš jų visus septintokus ir apie pusę aštuntos bei devintos klasės mokinių. Tačiau ne-

maža ir močiutės įtaka. Trečdalis aštuntos klasės mokinių berniukų ir mergaičių – teigia, kad į bažnyčia juos nuvedė močiutė; močiutės į bažnyčią nuveda ir daugiau kaip pusę vaikų, daktarių devintosios klasės mergaičių. Šių klasių mokiniai pirmaisiais nepriklausomybės metais mokėsi pirmoje ar antroje klasėje, todėl natūralu, kad jų vaikystė prabėgo sovietmečiu, kai tėvai dėl įvairių priežasčių tas funkcijas buvo „perleidę“ močiutėms arba kai šios veikė savo iniciatyva. Tik pavieniams minėtos mokyklos mokiniams Dievą padėjo pažinti tikybos mokytoja arba visų dalykų mokytoja. Tai liudija, kad šios grupės mokinių šeimoje tikėjimo tradicijos nebuvo visiškai sunaikintos.

Antros grupės tikinčius vaikus, t. y. 7–9 klasių mokinius, vaikystėje į tikėjimą vedė daugiausia močiutės, kurios savo idealistinės pasaulėžiūros pagrindus gavo dar iki sovietinės okupacijos. Pastariesiems mokiniams mamų, tėvų įtaka, palyginus su pirmąja grupe, mažesnė. Tai šių laikų dėsniumas: silpnai tikintys arba tikintys, bet nepraktikuojantys tėvai vaikams įtakos neturėjo.

Be diagramose nurodytų pagrindinių veiksmų, turėjusių įtakos paaugliams ir orientavusių į tikėjimą, mokiniai minėjo kitus žmones: vyresniąją seserį (1 mok.), darželio auklėtoją (3 mok.), senelę (3 mok.) (seserų, brolių, senelių auklėjamoji įtaka dažnai būna labai vertinga).

Įvairesniais keliais į tikėjimą ėjo pravoslavų tikėjimo mokiniai. Jiems padėjo artimiausi žmonės: tėvas, mama, močiutė. Močiutei tenka didžiausias vaidmuo – apie trečdalį šių klasių mokinių į maldos namus pirmą kartą nuvedė močiutės. Tėvai šių klasių mokinių gyvenime pažįstant Dievą suvaidino mažesnę vaidmenį negu pirmųjų grupių mokinių tėvai.

Daugelis šių klasių mokinių Dievą surado savitais būdais: padėjo krikšto tėvas (1 mok.),

teta (1 mok.), patys (2 mok.), patys (2 mok.), giminės (4 mok.), senelis (1 mok.), krikšto motina (2 mok.), brolis (1 mok.), kiti suaugusieji (1 mok.), šventikas (2 mok.), tėvis (1 mok.), kino filmai (2 mok.), knygų skaitymas (5 mok.), dalyvavimas sekto renginiuose (1 mok.). Aišku, kad šie mokiniai labiau ateizotu ar indiferentų tėvų vaikai. Mokinių šeimose nutrūkusias religinio auklėjimo tradicijas liudija ir tai, kad apie 10 proc. šio tikėjimo mokinių vengė atsakyti į klausimą. Vis dėlto tyrimo duomenys liudija, kad jaunų žmonių protas, širdys, prigimtis natūraliai veržiasi prie Esaties esmės – prie Dievo, ir reikėtų viltis, kad priartės prie jo.

Taigi ne visų tiriamųjų tėvai pasinaudojo prigimtine teise ir pareiga – rūpintis savo vaikų religiniu ugdymu. Tai socialinių, politinių, visuomeninių sąlygų, kai vienokiu ar kitokiu būdu buvo griaujami idealistinės pasaulėžiūros pagrindai arba sąmoningai neformuojami, rezultatas.

Tėvų įtaka dabar

Religinėje lietuvių pedagogikoje (1918–1940) ypač akcentuojamas tėvų pavyzdžio vaidmuo religiniam vaikų auklėjimui.

Apie motinos pareigą įskiepyti į vaiko širdį meilę Dievui savo knygoje „Motina – auklėtoja“ rašė M. Pečkauskaitė-Šatrijos Ragana. Rašytojos, pedagogės koncepcijoje – pirmoji vaiko pamaldumo stiprinimo priemonė yra patrauklus, užkrečiantis motinos pavyzdys. Rašytoja primena seniai žinomą pedagoginę tiesą – vaikas viską girdi ir mato. Vaikas pastebi karštą motinos maldą, „jo švelni ausis jaučia iš pat širdies dugno einantį jos balso toną, kuriuo ji kalba poteries, – visa tai krinta į jo sielos kertelę ir niekuomet visiškai neišnyksta iš atminties“ (3, p. 54). Pedagogė rekomendavo pasakojimus vaikams apie Dievą, jo galybę ir

gerumą – motina juos turi sieti su kasdieniniais įvykiais, gamtos reiškiniais, šventėmis, pradėdama nuo to, kas matoma, eidama prie to, kas nematoma. Pasakojimuose turi rasti vietas ir mintys apie Angelą Sargą, vaikui Dievo atsiųstą draugą ir saugotoją, neapleidžiantį jo nei dieną, nei naktį. Giesmių mokymas ir giedojimas su vaikais, religinių tradicijų laikymas – reikšmingos religinio jausmo stiprinimo priemonės.

Apie tėvų, kaip prigimtinių ugdymo veikėjų, funkcijas religiškai auklėti vaikus rašė A. Šalkauskis „Religinimo moksle“ (4, p. 335–365) ir kt.

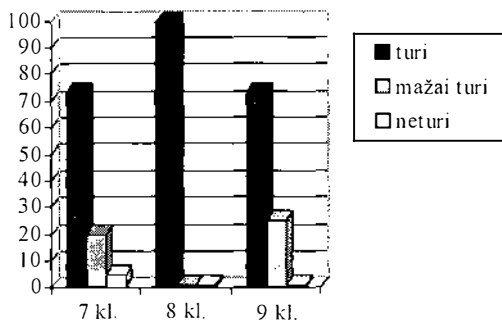
Taigi tėvų vaidmuo religiniam vaikų auklėjimui ypač didelis. Tačiau dabar po pusės šimto mūsų tautos dvasios, doros ir tikėjimo darymo apie tokį idealų tėvų pavyzdį galima tik svajoti. Anksčiau buvo teigta, kad tėvų vaidmuo mūsų tiriamųjų tikėjimo pažinimo pradžioje nebuvo esminis (daugumos jų religiniu auklėjimu rūpinosi močiutės), tai dabar įvairių klasių mokiniams taip pat nevienodas.

Didžiausią įtaką tėvai daro savo vaikams – katalikiškos mokyklos mokiniams. Tačiau nors beveik visų šių mokinių tėvai tikintys (plg. 1, 1^a, 1^b lenteles), tėvų įtaka kiekybės požiūriu nėra adekvati jų tikėjimo kiekybei.

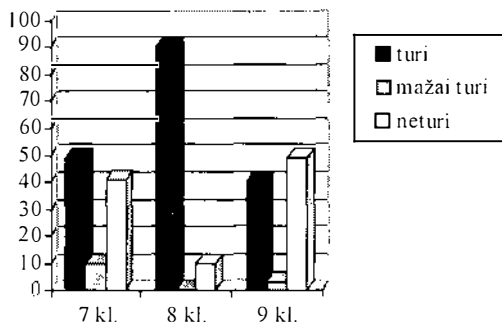
Ne visi katalikų tikėjimo nekatalikiškos krypties mokyklos mokiniai veikiami tikinčių tėvų.

Dar mažiau pravoslavų tikėjimomokinių tėvų rodo pavyzdį savo vaikams. Tai matyti šiose diagramose.

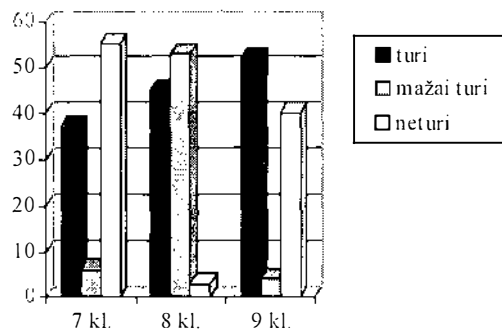
Taigi aktualėja reikšmė kitų veiksnių, stiprinančių mokinių motyvus suartėti su religijos vertybėmis, formuoti idealistinę pasaulėžiūrą, siekti krikščioniško tobulumo, eiti doros keliu. Tarp tų veiksnių ir tikinčių brolių, seserų, draugų, tikybos mokytojų, dvasios tėvų vaidmuo.

1 diagrama

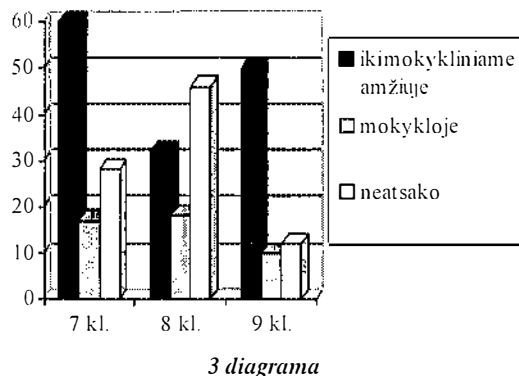
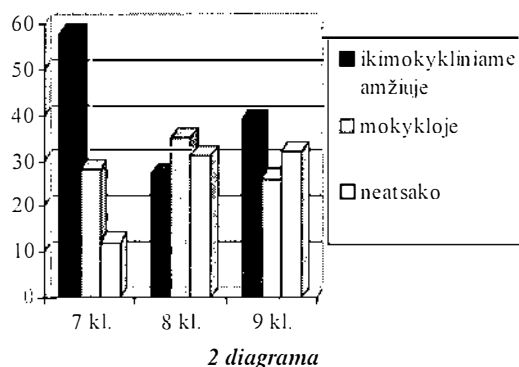
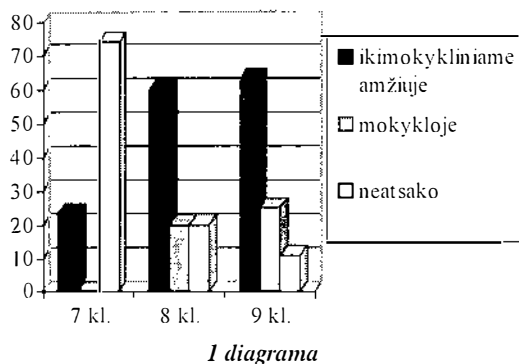
2 diagrama

3 diagrama

Pažinties su Dievu pradžia

Ne pačią didžiausią tėvų reikšmę formuojant idealistinę vaikų pasaulėžiūrą liudija ir tas faktas, kad mokiniai Dievą pažino ne tik veikiami įvairių įtakų ir asmenų, bet ir tai, kad vienu pažintis su Dievu įvyko anksčiau, kitų vėliau. Šiose diagramose pateikti duomenys liudija

ankstyvesnės arba vėlyvesnės religinės patirties pradžią.

Daugeliui katalikiškos mokyklos mokinių toji pradžia – ankstyvoji vaikystė, tik vienam antram – mokykliniai metai. Ne visi vaikai nuoširdžiai atviri, sunku spręsti, sąmoningai jie taip elgiasi ar ne.

Antrosios grupės mokinių pažinties su Dievu pradžia panaši į pirmosios grupės mokinių: vienų – ikimokyklinis, kitų mokyklinis amžius. Apie ketvirtadalį visų klasių mokinių atsakymo į šį klausimą išvengė. Šioje grupėje, lyginant su pirmąją, daugiau mokinių, pradėjusių tikėti į Dievą pradžios mokykloje.

Pravoslavų tikėjimo mokinių ryšio su Dievu pradžia tokia pati, kaip ir katalikų tikėjimo. Šiek tiek ryškesnė tendencija, kad daugiau mokinių apie Dievą sužinojo ikimokykliniame amžiuje. Šioje grupėje daugiau mokinių, nutylinčių apie savo tikėjimo pradžią.

Įvedimas į papročius – įvedimas į tikėjimą

Krikščioniškojo tikėjimo pagrindas – ne tik Šventasis Raštas, bet ir gyvoji Bažnyčios tradicija. Tikėjimo bendruomenę pirmiausia kuria papročiai: prakartėlės rengimas, šv. Kalėdų eglutės puošimas, užgavėnės, velykinių margučių dažymas suartina žmones, atgaivina nutrūkusius ryšius, vienija. Kita vertus, puoselėjant papročius atsiranda galimybė išgyventi nepakartojamas situacijas. Tai prisideda prie šeimos, kaip tikinčios bendruomenės, ir atskiro tikinčiojo identiteto formavimo. Vaikai ypač veiksmingos tos situacijos, kuriose jis pats dalyvauja ir patiria malonių išgyvenimų (6, p. 14).

Religinio turinio literatūroje nurodoma, kad nuo praėjusio šimtmečio takoskyra tarp Bažnyčios ir kultūros vis ryškiau matoma ir turi reikšmės perduodant tikėjimą. Jonas Paulius II yra pasakęs, kad „tikėjimas, kuris netapo kultūra, nėra iki galo subrendęs tikėjimas“ (7, p. 148). Kultūra tapęs tikėjimas ryškus krikščioniškuose papročiuose. Todėl, norint perduoti tikėjimą vaikams, labai svarbu kreipti dėmesį į papročius, nes jie – tai tarsi religinio auklėjimo priemonė, nes papročius galima pa-

tirti ir perduoti. Vienas iš mūsų uždavinių buvo nustatyti, ar tiriamųjų paauglių šeimose švenčiamos religinės šventės ir kokią reikšmę joms teikia patys paaugliai. Visų katalikų tikėjimo mokinių šeimose religinės šventės švenčiamos. „Baltijos“ mokyklos 7-os klasės mokinių šeimose – 100 proc.; 8-os klasės – 80,5 proc.; devintos klasės mokinių šeimose – 94,4 proc. Pravoslavų tikėjimo mokinių šeimose padėtis šiek tiek kitokia: 7-ų klasių mokinių šeimose švenčia – 94 proc.; 8-ų klasių – 93,4 proc.; 9-ų – 77,5 proc.

Taigi vis dėlto dauguma šeimų palaiko religines tradicijas, kurios atlieka tam tikrą auklėjamąjį vaidmenį. Tačiau mokinių išgyvenimai, patiriami per religines šventes, labai skirtingi.

Katalikiškosios mokyklos mokiniai religines šventes ir papročius brangina dėl keletu priežasčių. Pirmiausias, kad per jas susitaiko šeimos nariai ir tą suartėjimo, vienijimosi jausmą mokiniai labai džiugiai išgyvena. Šventės turi reikšmės visai paauglio asmenybei, dvasios kultūrai. Per šventes paaugliai apmąsto savo gyvenimą, veiksmus. Mokiniai rašė apie savo maldą, santykį su Dievu. Tam tikra dalis mokinių religinėms šventėms prasmės neteikia ir

jas laiko tik paprasčiausia tradicija. O ketvirtadalis visų klasių mokinių į klausimą neatsakė. Taigi šiek tiek mažiau negu pusės katalikiškos krypties mokyklos mokinių šeimose religinių švenčių tradicijos nepasiekusios tokio kultūros lygio, kad vaidintų didelį auklėjamąjį vaidmenį.

Ir pirmosios, ir antrosios grupės mokiniai patiria daug džiaugsmo, išpūdžių. Šventes brangina kaip priemonę savo asmenybei tobulinti. Daugiau šios negu pirmosios grupės mokinių pasisemia tikėjimo. Tarp šių mokinių yra daugiau abejingiesnių dvasios dalykams: šventės jiems kaip prievolė, tradicijos palaikymas, net formalus dalykas. Kartu su į anketos klausimą neatsakiusiais tokių mokinių trečdalis.

Apie pusę trečios grupės, t. y. pravoslavų tikėjimo, mokinių religines šventes vertina teigiamai: šventės teikia džiaugsmo, jas patinka švęsti, per šventes įdomu, jos apvalo sielą. Jų metu suartėjama su Dievu, susimąstoma apie žmoniškumą. Tačiau neigiamų mokinių pozicijų čia daugiausia. Šventės – tai tik prievolė arba proga, kai prisivalgoma, gauna dovanų arba tik vaidinamos šventės.

Taigi vienokius ar kitokius mokinių išgyvenimus skatina tradicijų kultūra, situacijų tur-

2 lentelė. Respondentų atsakymų apie savo išgyvenimus, patiriamus per religines šventes, variantai

	<i>I grupė</i>	<i>II grupė</i>	<i>III grupė</i>
Šventės sutelkia šeimos narius	44,6%	-	-
Jos daro dideli išpūdį	-	40,7%	-
Teikia džiaugsmo	5,3%	12,9%	16,7%
Turi reikšmės visai asmenybei	-	-	24,8%
Per jas apmąsto gyvenimą	8,9%	-	-
Pasisemia tikėjimo	-	6,48%	-
Priartėja prie Dievo	1,78%	-	2,1%
Galvoja apie žmones	-	-	2,1%
Palaiko tradicijas	-	2,7%	-
Per šventes gauna dovanų	1,78%	-	2,1%
Neteikia prasmės	5,3%	14,8%	16,7%
Neatsako	25%	12,96%	56,9%

tingumas, pačių mokinių įsitraukimas į rengimąsi šventėms, jų veiksmas. Tik aktyviai dalyvaudami jose mokiniai gali patirti džiaugsmo, stiprinti savo tikėjimą.

Išvados

- Prigimtinė tėvų teisė ir pareiga – auklėti savo vaikus religine dvasia. Tačiau posovietinėje Klaipėdoje religinis vaikų auklėjimas vyksta sudėtingomis sąlygomis.
- Dauguma tikybos pamokas lankančių 7–9 klasių mokinių auga tikinčiose šeimose katalikiškos mokyklos – 85,95 proc.; iš katalikiškų grupių – 91,9 proc.; pravoslavų tikėjimo – 88,5 proc. Tai liudija, kad vaikai renkasi tėvų pasaulėžiūrą.
- Tik didesnė dalis katalikiškos mokyklos mokinių tėvų pasinaudojo prigimtine teise su-

pažindinti savo vaikus su tikėjimo tiesomis. Didesnei daliai kitų mokyklų mokinių kelią į tikėjimą parodė močiutės.

- Visų grupių mokiniai Dievą pažino įvairiais savo amžiaus laikotarpiais: pradedant anksčiau, baigiant 11–12 metų.
- Dabartinė tėvų įtaka paaugliams stiprinant jų tikėjimo jausmą kiekybinės išraiškos požiūriu nėra adekvati jų tikėjimo charakteristikos kiekybinei išraiškai – ne visi mokiniai patiria tikinčių tėvų įtaką.
- Nors abiejų tikėjimų paauglių šeimų religinės šventės dažniausiai švenčiamos, tačiau jų metu vos tik daugiau kaip pusė mokinių (I gr. – 60,58%; II gr. – 60,08%; III gr. – 45,7%) patiria džiaugsmą ir kitokias teigiamas emocijas. Taigi ne visose šeimose aukšta religinių švenčių ir jų tradicijų puoselėjimo kultūra, taip pat ir auklėjamoji įtaka.

LITERATŪRA

1. Jovaiša L. Hodegetika. Vilnius: Agora, 1995.
2. Hoffner J. Krikščioniškas socialinis mokymas. Vilnius: Aidai, 1995.
3. Pečkauskaitė M. Motina – auklėtoja, 1998.
4. Šalkauskis S. Rinktiniai raštai. I d. Vilnius: Leidybos centras, 1992.
5. Rupert Leitner, Haus Fink ir kt. Religijos pedagogika. I d. Kaunas: Tarpdiecezinės katechetikos komisijos leidykla, 1996.
6. Rupert Leitner, Klaus Egger ir kt. Religijos pedagogika. II d. Kaunas: Tarpdiecezinės katechetikos komisijos leidykla, 1996.
7. 7–8–9 klasių mokinių anketinės apklausos medžiaga. Klaipėda. 1998 m. gegužės mėn.

FAMILIE – ALS DAS BERUFENE SUBJEKT DES RELIGIÖSEN KINDERERZIEHUNG

Zusammenfassung

Ona Tījūnėlienė

Das Ziel dieses Artikels ist die Besprechung der Bedingungen und Umstände der religiösen Erziehung der Teenager des katholischen und orthodoxen Glaubens in der Familie im postsowjetischen Klaipėda.

Die Aufgaben sind: das Verhältnis der Schülereltern zu der Religion zu charakterisieren; die Personen, die die religiöse Erziehung der Schüler beeinflussen, zu erklären, den Anfang der Bekanntschaft

der Teenager mit dem Gott zu klären; die Rolle der Religionsfeste für die Festigung des Glaubens der Teenager zu besprechen.

An den Forschungen, die 1998 durchgeführt wurden, nahmen 346 Respondenten, die Schüler der 7.–8.–9. Klassen, teil: I. Gruppe-da nahmen die Schüler der katholischen Schule teil; II. Gruppe-da nahmen die Schüler der nicht katholischen Schule, aber die

Religionstunden des katholischen Glaubens besuchende Schüler teil; III. Gruppe-da nahmen die Schüler des orthodoxen Glaubens teil.

Nach der Abfrage der Schüler kommt man zu solchen Schlußfolgerungen:

- Das Naturrecht und die Naturpflicht der Eltern ist die Erziehung ihrer Kinder im religiösen Geist. Aber im postsowjetischen Klaipėda war die religiösen Erziehung der Kinder sehr kompliziert.
- Viele Schüler der 7.-8.-9. Klassen, die die Religionstunden besuchen, wachsen in den religiösen Familien: in der katholischen Schule – 85,95%; in den katholischen Gruppen – 91,9%; in den orthodoxen Gruppen – 88,5%. Das zeigt, daß die Kinder die Weltanschauung der Eltern wählen.
- Ein größerer Teil der Eltern der Schüler von der katholischen Schule macht ihre Kinder mit den

Wahrheiten des Glaubens bekannt. In den anderen Schulen zeigten die Omas den Weg zum Glauben.

- Die Schüler aller Gruppen haben den Gott in verschiedenen Lebensabschnitten kennengelernt von der frühen Kindheit an bis zum 11-12 Lebensjahr.
- Der gegenwärtige Einfluß der Eltern auf ihre Kinder entspricht nicht dem Glauben der Eltern.
- Obwohl in den meisten Familien der beiden Religionsgruppen die Religionsfeste (in der I Gruppe – 60,58%, in der 2. Gruppe – 60,08%, in der 3. Gruppe – 45,7%) gefeiert werden, erlebt nur mehr als die Hälfte der Schüler Freude und andere positive Gefühle. Also, nicht in allen Familien werden die Sitten und Bräuche der Religionsfeste gepflegt und zugleich auch der erzieherische Einfluß.